

Małopolski Urząd Wojewódzki
31-156 Kraków
Basztowa 22

Kraków, 2013-01-11

WP-XI.9421.2.2012

SK-nd
14.01.2013

Urzędy Gmin

Przesyłam pismo podpisane zewnętrznym podpisem kwalifikowanym przez Pana Wojewodę Małopolskiego.

Załączniki:

1. nieprawidłowości - pismo do gmin2013_III.(1037162_1044671).docx
2. nieprawidłowości - pismo do gmin2013_III.(1037162_1044671).docx.xades
3. nieprawidłowości - pismo do gmin2013_III.(1037162_1044671).docx
4. nieprawidłowości - pismo do gmin2013_III.(1037162_1044671).docx.xades

Dokument został podpisany, aby go zweryfikować należy użyć
oprogramowania do weryfikacji podpisu

Data złożenia podpisu: 2013-01-11T14:35:13.854Z

Podpis elektroniczny

WOJEWODA MAŁOPOLSKI

WP-XI.9421.2.2012

Kraków, dnia 11 stycznia 2013 r.

Szanowni Państwo

Prezydenci, Burmistrzowie, Wójtowie

Miast i Gmin województwa małopolskiego

/wszyscy/

Po dokonaniu analizy wyników kontroli, przeprowadzonych w 2012 roku przez pracowników Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie z zakresu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 roku Nr 175, poz.1362 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" (Dz. U. Nr 267, poz. 2259 z późn. zm.), przekazuję Państwu zbiorcze informacje podsumowujące działania kontrolne za rok 2012, celem wykorzystania w bieżącej pracy przez podległych Państwu pracowników i podjęcia czynności, służących wyeliminowaniu ewentualnych nieprawidłowości w realizacji tych zadań w swoich jednostkach.

W 2012 roku przeprowadzono kontrolę w 51 Ośrodkach Pomocy Społecznej województwa małopolskiego. Kontrolą objęto działania podejmowane w roku 2010 i 2011. Celem kontroli było sprawdzenie prawidłowości realizacji przez gminy poszczególnych zadań, w tym sposobu wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa, a przez to, zapewnienie klientom pomocy społecznej usług o odpowiednim standardzie, świadczonych przez sprawny i odpowiednio wykwalifikowany personel ośrodków. Tematyką kontroli objęto w szczególności: organizację ośrodków i kwalifikacje kadry, realizację zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej, realizację programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" oraz wykorzystania dotacji na ten cel, przyznawanie i wpłacanie zasiłków celowych dla osób, które poniosły straty w wyniku zdarzeń o charakterze klęski żywiołowej i prawidłowość organizacji i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Większość nieprawidłowości i uchybień, stwierdzonych w trakcie kontroli, była już sygnalizowana na początku 2012 roku w piśmie o sygn. WP-III.9421.6.2012, kierowanym do Państwa, w związku z kontrolami prowadzonymi w roku 2011. Warto podkreślić, iż zasadność przyznawania świadczeń rzadko budziła zastrzeżenia, natomiast podobnie jak w roku ubiegłym, najczęstsze uchybienia dotyczyły dokumentacji prowadzonej przez ośrodki (błędów w decyzjach przyznających poszczególne formy pomocy i niestosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego). Poniżej przedstawiam katalog najważniejszych problemów, na które zwrócono uwagę w toku kontroli przeprowadzonych w roku 2012:

1. Art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja

osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Jak się wydaje, intencją ustawodawcy było stworzenie odpowiednio zbudowanego narzędzia, które pozwoliłoby na właściwe ukierunkowanie działań samorządu. Jednak, jak wskazują wyniki prowadzonych kontroli, gminne strategie rozwiązywania problemów społecznych nie spełniają oczekiwanej od nich roli:

- w większości przypadków dokument ten zawiera część diagnostyczną pełną danych statystycznych, jednakże bez wynikających z tychże danych wniosków, które faktycznie wskazywałyby na obszary stanowiące potencjalne jak i szczególne źródła problemów, wymagających działań profilaktycznych oraz naprawczych uwzględniających skalę problemu oraz celowość podejmowanych działań, definiującej osoby i rodziny z grup szczególnego ryzyka na terenie danej Gminy,
- w skontrolowanych strategiach ujmowano zadania Ośrodka, które i tak byłyby realizowane, niezależnie od zobowiązania Gminy do opracowania strategii, gdyż zadania te wynikają wprost z zapisów ustawy o pomocy społecznej,
- konsekwencją braku przeprowadzenia analizy zebranych danych statystycznych jest jej brak lub błędna diagnoza mogących wystąpić lub się pogłębić problemów społecznych, a co za tym idzie brak wizji rozwiązywania problemów społecznych, również brak odpowiednich programów pomocy społecznej (projektów socjalnych), które byłyby poprzedzone gruntową diagnozą,
- dokumenty te nie uwzględniają roli i zadań ewentualnych partnerów Ośrodka, którymi mogą być przedsiębiorstwa społeczne, fundacje i stowarzyszenia,
- pomimo licznych zapisów, dotyczących ewaluacji i bieżącego monitoringu strategii, dokument ten w większości przypadków jest aktem jednorazowym i praktycznie w terminie późniejszym nie jest poddawany ani ocenie, ani modyfikacjom,
- prezentowane w trakcie kontroli oceny strategii ograniczały się w praktyce do sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej.

W efekcie końcowym, dokument, który miał zapewnić spójność działań i wyznaczyć właściwe kierunki rozwoju, okazuje się „martwym” i bezużytecznym narzędziem w strukturze zadań pomocy społecznej.

2. Kontrole organizacji i trybu przyznawania pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przeprowadzone w roku 2012, potwierdziły, iż w gminach wiejskich brakuje specjalistów, którzy mogliby realizować tego typu usługi. W sytuacji konieczności zapewnienia tego typu świadczeń gminy zatrudniają osoby bez wymaganych kwalifikacji lub też świadomie nie przywiązują wagi do wymogów zawartych w przepisach. Stwierdzono przypadki świadczenia tychże usług przez osoby nie posiadające odpowiedniego przygotowania i kwalifikacji (brak wymaganego stażu pracy i udokumentowania przeszkolenia w zakresie prowadzenia treningów umiejętności społecznych), o których mowa w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U. Nr 189, poz.1598 z późn. zm.). Stwierdzone nieprawidłowości w tym zakresie skutkowały zwrotem pobranej dotacji.
3. Zgodnie ze zmianą do ustawy o pomocy społecznej, wprowadzoną ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. do zadań własnych gminy należy „prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych”. Jak wykazały prowadzone kontrole, większość gmin nie dysponuje tego typu mieszkaniem. Głównym argumentem przedstawianym na okoliczność udzielanych wyjaśnień, jest brak wolnych lokali, pozostających w dyspozycji gminy lub też brak stwierdzonych potrzeb w tym zakresie. Zarówno jeden, jak i drugi argument nie tłumaczą braku jakichkolwiek starań, mających na celu zapewnienie mieszkańcom danej gminy możliwości skorzystania z tej formy pomocy.

4. Ustawa o pomocy społecznej zakłada, iż praca socjalna prowadzona jest: z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Jak wynika z zapisów prowadzonych w kwestionariuszach wywiadów środowiskowych, praca socjalna prowadzona z klientami nie jest właściwie prowadzona bądź dokumentowana. Zapisy są bardzo do siebie podobne i ograniczają się praktycznie do 1-2 zdań. Tylko w kilku gminach gromadzona dokumentacja odzwierciedlała wkład pracy faktycznie wykonanej przez pracowników socjalnych na rzecz klientów OPS.
5. Niewiele gmin korzystało z narzędzia jakim jest kontrakt socjalny. Większość z kontraktów zawartych w roku 2011, to te, związane z realizacją projektów systemowych, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Jak wynika z ich treści, zawierane one były pod realizację konkretnego projektu, a jego uczestnicy w większości byli zobowiązani jedynie do samego uczestnictwa w nim. Nie zobowiązywano ich nawet do aktywnego poszukiwania pracy, pomimo ukończenia przez nich np. kursu zawodowego w ramach danego projektu. Nie stwierdzono również przypadku przeprowadzenia ewaluacji „*ex post*” któregoś z projektów, celem pokazania, czy dany projekt realizowany w latach ubiegłych, przyniósł wymierne efekty, które rekomendowałyby jego kontynuację w latach następnych. Zawierając kontrakty socjalne Ośrodki powinny zwrócić uwagę na jakość podejmowanych działań, których celem jest nie tylko rozwiązanie problemów, ale ich zapobieganie. Ponadto należy zauważyć, że ilość zawartych kontraktów socjalnych nie może być miernikiem oceniającym pracę danego Ośrodka.
6. Zasadniczo pracę Ośrodków w kontrolowanym obszarze oceniono pozytywnie. Warto też podkreślić, iż kontrole, zarówno te prowadzone w roku 2012, jak i te planowane na lata następne, miały i będą miały na celu wykazanie nie ilości, a spójności i skuteczności działań podejmowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej na rzecz wsparcia lokalnej społeczności w przezwyciężaniu życiowych problemów. Działania Ośrodka na pewno nie będą skuteczne, jeśli będą działaniami tylko doraźnymi, a nie systemowymi, zaplanowanymi w ramach dobrze przemyślanej strategii, w myśl której pracownik socjalny wychodzi naprzeciw problemom społecznym, a nie tylko obsługuje zgłaszających się do Ośrodka klientów.

Mam nadzieję, iż przekazane wyżej uwagi pomogą Państwu w codziennej pracy i podejmowaniu działań mających na celu dalsze podnoszenie jakości pracy podległych Państwu jednostek.

Jerzy Miller